

VICISSITUDES OF THE IDEA OF PROGRESS

ZGODOVINA

-izraz razvijal skozi stoletja – bogatenje vsebine, počasi pridobival sodoben pomen

-razlaga kariere → ključne značilnosti človeškega položaja – večna luknja med realnostmi in aspiracijami, obstojem in sanjami. Morda je ta trajna tenzija med tem, kar ljudje imajo in kaj bi želeli imeti, kaj so in kaj bi želeli biti, ključna za uspeh naše nikdar zadovoljene, nenehno iskajoče vrste. Koncept napredka lajša to zunanjo tenzijo preko projektiranja upanja o boljšem svetu v prihodnost in zatiranje da je njegov prihod zagotovljen ali vsaj verjeten.

-prve korenine ideje o napredku v GRŠKI ANTIKI. Grki so dojemali svet v procesu rasti, kot postopno razkrivanje zmoglosti, gredeč skozi določene stopnje (obdobja) in proizvajajoč napredek in izboljšanje. Pri vseh avtorjih (Platon, Aristotel, Protagora) močna predpostavka zmožne izpopolnitve sveta, vključujoč družbene, politične in kulturne aspekte.

-2.vir: JUDOVSKA RELIGIJSKA TRADICIJA. Biblični poudarek na prerokih in prerokovanih implicira podobo zgodovine kot svete, vodena preko božje volje ali previdnosti in zato vnaprej določene, nespremenljive in nujne. Zgodovina razkriva pot in smer, ki je »vsiljena od zgoraj«, njena pot je stopnjujoča, ko se postopno in neizprosno približuje končni izpolnitvi. Karizmatično oskrbljeni ljudje – preroki, religiozni voditelji – lahko berejo ta božji zgod. namen in napoveduje pot zemeljskih dogodkov.

-oba niza mišljenja → judovsko-krščanska tradicija

-SREDNJI VEK; Chartres in Bacon: koncept uporabila za sfero idej →človeško znanje prestaja rastočo in kumulativno rast skozi leta, postopno je obogatena in izpopolnjena. Metafora škratov na ramenih velikanih (Chartres): situacija sodobnih mislecev, ki vidijo bolje in dlje ker uporabljajo nakopičeno vednost svojih prednikov. Čeprav niso sami velikanski kipi, so močnejši z vednostjo tistih, ki so prišli prej. ZNANJE nenehno in postopno napreduje!!!! Prve izdelane socialne utopije: idealizirane, obsežne podobe zemeljskega paradiža, popolne družbe, ki bo dosežena v prihodnosti. Te utopije definirajo smer, v kateri se človeštvo domnevno premika.

-obdobje GEOGRAFSKIH ODKRITIJ; očitno postane, da človeške družbe, kulture, polit. in ekon. organizacije niso iz enega dela →raznolikost družbenih dogovorov po svetu. Da bi ohranili idejo o enotnosti človeštva in njenega nujnega napredovanja, je raznolikost interpretirana na določen način. Trdi se, da je raznolikost posledica različnih stopenj razvoja ali napredka, ki so ga družbe dosegle. (primitivne – zgodnja stopnja – civiliziranim kaže podobe njihove prihodnosti; civilizirane – pozna stopnja – primitivnim kaže bežen pogled na prihodnost). Predpostavka o skupni poti, po kateri se premikajo vse družbe!

-RAZSVETLJENSTVO; Bossuet – ideja o univerzalni zgodovini, o skupnem celotnem vzorcu, ki osnuje zgodovine številnih kontinentov, regij ali držav. Razvil prvo razvito periodizacijo univerzalne zgodovine (20 velikih obdobj – nenehno izboljševanje družbe – nenehen razvoj religije (mehanizem razvoja)). Concorcet – 10 obdobj; nenehne izboljšave v znanju in znanosti; Vico – rojstvo »New Science«, iskanje spodaj ležečih nujnih regulacij v zgodovini človeka. Kant – sugestivni kriterij razvoja: pomen in smer zgodovine sta določena preko rasti individualne svobode združena z napredkom morale, ki zavira izvajanje svobode ko ogroža svobodo drugih.

-19. STOLETJE: »Era of progress«, »triumph of the idea of progress«. Ideja napredka univerzalno sprejeta v filozofiji, vključena v literaturo, umetnost, znanost. Vera v razum in človeško moč. Znanost in tehnologija – obljuba neomejenega širjenja in napredka. Saint-Simon in Comte – napredek mišljenja →spremembe tipičnih mišljenjskih stilov preko 3 stopenj: teološki, metafizični in pozitivni. Pozitivni je nivo znanosti: empirično, k dejstvom

usmerjeno znanje, ki lahko ustvari razlago, napovedo in praktične usmeritve. Pozitivna znanost največji dosežek človeškega mišljenja. Spencer – rast in napredek v naravi in družbi -> princip evolucije. Postavil univerzalni princip strukturne in funkcionalne diferenciacije kot vodilne spremembe v obeh poljih. Marx – utopija komunistične družbe -> končno bo dosežena preko emancipatornega napada izkoriščenega razreda, ki bodo izkoristili priložnosti ustvarjene preko rasti produktivnih sil. Premik k brezrazredni, komunistični družbi ustvarjen preko serije družbenih revolucij. Weber – tendenca proti racionalizaciji družbenega življenja in družb. organizacije, to razumel kot glavno smer proti kateri se družbe premikajo. Durkheim - rastoča delitev dela in hkratna integracija družbe preko organske solidarnosti, rojena iz vzajemnih koristnih, nasprotnih prispevkov družb. članov.

FERNAND TONNIES – 1. dvom o progresivni (napredni) naravi spremembe in 1. opozorila o stranskih učinkih razvoja. Tradicionalni GEMEINSCHAFT -> moderni, industrijski, urbani GESSELCHAFT.

DEFINIRANJE NAPREDKA

-ideja napredka v originalni formulaciji – model usmerjene transformacije – developmentalizem. Nesmiselno govoriti o družbah kot progresivnih/naprednih če jih v osnovi vidimo kot stabilne, le reproducirajoče se ali spreminjajoče zgolj v zaprtih ciklih. Ideja napredka povezuje z idejo transformacije (change of)

-definicija: Nisbet: ideja da je človeštvo počasi, postopno in stalno napredovalo od prvotnih pogojev kulturne deprivacije, nevednosti in negotovosti do stalno višjih stopenj civilizacije in da se bo tak napredek le z občasnimi poslabšanji nadaljeval iz sedanjosti v prihodnost.

KLJUČNE KOMPONENTE:

1. ideja o nespremenljivem času – po linearni poti, ustvarjanje kontinuitete/stalnosti preteklosti, sedanjosti in prihodnosti; Attained (dobljen) progress – razlika med preteklostjo in sedanjostjo; Envisaged (nameravan) progress – razlika sedanjosti in prihodnosti.
2. ideja o usmerjenem gibanju – nobena stopnja se ne ponavlja, vsak poznejši nivo pride relativno bližje k nekemu nameravanemu končnemu stanju kot prejšnji nivo.
3. ideja o kumulativnem/zbiralnem procesu – napreduje bodisi postopno (korak za korakom) ali revolucionarno (periodični skoki)
4. tipične, nujne stopnje (faze, obdobja) skozi katere proces gre
5. endogeni, notranji vzroki procesa, ki so samopoganjajoči
6. proces neizogiben, nujen, naraven – ne more biti ustavljen ali oviran
7. ideja o izboljšanju, napredku, izpopolnitvi – ocena vsakega zaporednega nivoja procesa kot relativno boljšega od njegovih predhodnih, dosegajoč končni nivo za katerega se pričakuje da prinaša popolno zadovoljitev zaželenih vrednot.

-napredek je vselej relativen glede na vrednote, ki jih upoštevamo. Ni povsem deskriptiven, ločen, objektivni koncept, ampak prej vrednotna kategorija. Isti proces je lahko razumljen kot napreden ali ne, odvisno od predpostavljenih vrednotnih preferenc. Ni absolutnega napredka! Vendarle izbira teh vrednot ni povsem subjektivna, poljubna... na eni strani obseg napredka s katerim se večina strinja (približek absolutnega kriterija napredka) in na drugi strani področja, kjer kriteriji napredka močno sporna.

Številni misleci menili, da je možno varovati napredek v vseh dimenzijah družbe za vse člane istočasno, da bi dosegli celoten in univerzalni napredek. Risali so podobe popolnih družb, družbenih utopij. Napredek je pomenil priti bližje k izpopolnitvi utopije.

Drugi bolj specifičen kriterij – tisti aspekt družb. življenja, ki je najvažnejši in definicija napredka z sklicevanjem nanj

1. religija – duhovni in moralni napredek (odrešenje)
2. sekularno znanje – napredek znanja (pozitivistično znanje)

3. vsakdanje življenje – pomembnost družb. vezi, solidarnosti... (skupnost)
4. politika – kriterij svobode (negativna svoboda: svoboda OD ovir, zaprek, blokad do individualnega izražanja in samorealizacije; pozitivna svoboda: demokratična participacija in reprezentacija; svoboda DA vplivaš in oblikuješ lasten svet); (emancipacija – povečanje obsega tistih, ki so polnopravni člani, subjekti z pravicami, državljani v družbi) => večja vključenost, zmanjšana izključenost.
5. tehnologija – poveča oblast nad naravo
6. ekonomija – humano organizirana produkcija & pravična distribucija (pravičnost in enakost)
7. priložnosti – dostopnost izbir in opcij; enake in univerzalne življenjske možnosti

MEHANIZMI NAPREDKA

-Mehanizmi: 3 stvari:

1. gonilna sila (ali učinek) napredka – kaj poganja družb. procese v napredno smer?
2. forma ali oblika procesa – kaj je pot napredka, po kateri poti se premika?
3. način delovanja družbenega sistema, ki rezultira v napredku – kako je napredek dosežen, s katerimi sredstvi?

Učinek napredka – 3 zaporedna obdobja v zgodovini družbenega mišljenja

1. zgodnji misleci: lociranje gonilne sile napredka v NADNARAVNO domeno; bogovi, božja volja, usoda je varovala smer napredka procesov; sakralizacija učinka/moči
2. kasnejši misleci: lociranje učinka v NARAVNO domeno; naravne tendence in možnosti družbe odgovore za napredno pot družbenih procesov; sekularizacija (naturalizacija) učinka: napredek naravno in neukrotljivo razkrivanje možnosti in zahtevana prilagoditev.
3. moderni misleci: ČLOVEŠKI AKTERJI kot proizvajalci, graditelji napredka; humanizacija učinka – napredek lahko dosežen, konstruiran, izvršen in zahteva kreativni trud, prizadevanje, iskanje.

Avtomatični, samodelujoč napredek (selfoperating progress) vs aktivistični napredek (activist progress). Prvi predpostavlja nadčloveško delovanje; drugi se fokusira na ljudi in njihove dejavnosti. Prva izpostavlja nujnost napredka, druga priznava slučajnost/naključnost napredka. V prvi se napredek zgodi, v drugi je dosežen. Prva vzpodbuja pasivno, glej in čakaj, prilagodljivo obnašanje, druga zahteva aktivno, kreativno, konstruktivno obvezo.

Forma ali oblika

Pot napredka

*Pot napredka raven, gladka -> nekateri avtorji napredek postopno gibanje k boljšim stanjem družbe.

*Drugi: napredek neraven, negladek proces (hitre pospešitve, zgostitve sprememb, po obdobju kvalitativnega kopičenja, kvalitativen premik na višji nivo); Kuhn – znanstveni napredek dosežen preko serij znanstvenih revolucij, radikalnih premikov dominantnega znanstvenega pogleda.

Vprašanje složnosti/skladnosti

Je proces, ki napreduje linearen, skladen ali le celotna, dokončna tendenca, ki omogoča začasna nazadovanja, zlome, stagnacija, ovinke in prevlada le v zadnji instanci?

Evolucionisti (Comte, Spencer, Durkheim) – linearni pogled. Napredek mišljenja, strukturna diferenciacija, delitev dela -> vztrajni/trajni procesi.

Marx – z vsako socioekonomsko formacijo opazimo urejeno, sistematično nazadovanje, ki se intezivizira do stopnje, da je revolucija neizogibna. Revolucija predstavlja glavni napredni skok, toda potem se isti proces notranjega nazadovanja in propada začne zopet z novo socioekonomsko formacijo. Dolgoročno je pot zgodovine napredna; kratkoročno vključuje začasne/minljive faze nazadovanja.

Način delovanja družbenega sistema, ki rezultira v napredku

Evolucionisti: mirno, harmonično razkrivanje naprednih zmožnosti.

Drugi: notranje tenzije/napetosti, bremena, nasprotovanja in konflikti, katerega razrešitev vodi sistem v napredno smer.

SMRT IDEJE NAPREDKA

-Konec 20. stoletja – »the dreadful century« - holokavst, gugal(?) , svetovni vojni, nezaposlenost, revščina, lakota, epidemije, odvisnosti, kriminal, ekološko uničevanje... - razočaranje in streznitev/odčaranje ideje napredka. Napredek je refleksiven pojem – srečuje se z objektivno družbeno realnostjo, cveti v obdobjih opaznega napredka, upade v obdobjih ko postane dejanski napredek vprašljiv.

*Robert Nisbet: razkrije glavne premise ideje napredka, vse pod napadom sodobne miselnosti; primer: včasih – plemstvo, superiornost Z civilizacije, sedaj: premestitev zahoda – upad vere v vrednote in institucije modernih, visoko razvitih družb. simptomi: iracionalnost, upor proti razumu, subjektivizem, egoistični narcizem, pesimizem;;; druga premisa napredka je bilo pripisovanje neomejene ekon. in tehnološke rasti, neomejena ekspanzija človeških moči. Sedaj: »limits to growth«-omejitve rasti, »barriers to expansion«-ovire ekspanzije;;; naslednja premisa vera v razum in znanost kot edini vir veljavnega in praktično uporabnega znanja, sedaj: napadi na znanje v imenu epistemološkega relativizma in napad na razum v imenu čustev, intuicije in ekstraempirične kognicije, iracionalizem;;; zadnja premisa resnična pomembnost, neuničljiva vrednost življenja na zemlji, sedaj: poudarek na brezdelju in hedonističnem užitku -> ogrinjalo dolgčasa, občutek nesmisla, izkušnja anomija ali odtujitve. Dodamo lahko 2 dodatni premisi: utopianizem – izreka obsežnih idealiziranih podob o boljši, zaželjeni družbi; sedaj: antiutopistični model. (zadnji udarec za utopistične mislece – padec komunizma; sedaj ostane le še negotovost in nenapovedljivost prihodnosti, ki je povsem slučajna, odprta za možnosti in naključne razvoje. Ni nobene vizije boljšega sveta, imamo le bodisi katastrofične napovedi ali preproste ?extrapolation sedanjih trendov. Nobenega programa o družbenem izboljšanju ni, nobene poti kako ulti sodobnemu težavnemu položaju. Ni čudno da se ljudje obrnejo stran od prihodnosti in zavzamejo sedanjistična vedenja, se osredotočijo na takojšno zadovoljitev, kratkoročne horizonte in vsakdanji obstoj.

Koncept napredek je bil zamenjan s KONCEPTOM KRIZA kot vodilnim motivom 20. stoletja. Ljudje so postali navajeni da razmišljajo v smislu ponavljajočih ali endemičnih kriz, ekon., zgod. ali kulturnih. Soočimo se z »NORMALIZACIJO KRIZE«: križišča, razcepi, momenti, ko intenzifikacija procesov zahteva neko rešitev. Kriza je začasna in vodi bodisi v izboljšanje ali pogubo. V nasprotju s tem pomenom, ljudje doživljajo družbeno krizo kot dolgotrajno, endemično.

-konec »grand narratives«/velikih pripovedi

ALTERNATIVNI KONCEPT NAPREDKA

-Sedanje razočaranje, streznitev in odčaranje ideje napredka je močno povezana z nenavadnim vzponom kriticizma, ki je usmerjen k mnogim raznolikostim tradicionalnega developmentalizma. Kritika »metafore rasti« in kritika »železnih zakonov zgodovine« implicira nujno zavračanje ideje napredla.

*ideja napredka originalno povezana z podoba usmerjenega procesa => vprašanja! Na kateri fazi procesa je koncept napredka »zasidrana« oz. katera faza procesa je njen takojšnji referent? Možni 3 odgovori. 1. najbolj pogosto se v klasični sociološki teoriji napredek nanaša na končni izid, rezultat, produkt procesa – podoba kakšna družba-bo (socialna utopija) ali trait(?) družbe in njene sestavine. NAPREDEK KOT IDEAL! 2. locira napredek v celotno logiko procesa, v katerem je vsaka stopnja videna kot izboljšanje nad njenimi predhodnimi in se nadaljnje izpopolnjuje, toda brez kakšnega dokončnega konca. NAPREDEK KOT

IZBOLJŠANJE! 3. povezuje napredek k izvirajočemu mehanizmu procesa, poudarjajoč možnost ali sposobnost za napredek vrojen v človekovo delovanje. POTENCIALNOST DA POSTANE ključni pomen napredka.

Vprašanje, ki se nanaša na kriterij napredka in njen logični status.

Nekateri trdijo, da so kriteriji ali merila napredka absolutna, stalna, univerzalna, nespremenljiva. Domnevno naj bi nam zagotovila zunanjo, neodvisno lestvico, s katero ocenjujemo potekajoč proces. Nasprotna pozicija je relativistična in historicistična. Trdi, da so standardi napredka dinamični, stalno spreminjajoči se, konstantno razvijajoči hkrati ko se proces razvija. Potrebe, želje, cilji, vrednote ali katerakoli druga merila napredka naj bi bile spremenjene z zadovoljitvijo ali izpolnitvijo. Vselej se nanašajo na /ustrezajo konkretnim fazam procesa in nikdar ne dosežejo dokončnega, končnega utelešenja. Merilo napredka ni več zunanje, toda prej notranje procesu samemu.

Vprašanje deontičnega statusa (nauk o dolžnosti, etika) napredka: se nanaša na nujnostih ali možnostih? Tradicionalni, developmentalistični pristopi: napredek razumejo kot neizogiben, nujen, dolžan neizprosni zakonem evolucije ali zgodovine. Sedanji, postdevelopmentalistične teorije: različen, možnostni pristop – napredek razumejo kot le slučajno, kot odprto možnost za izboljšanje, ki se ne zgodi nujno ali ni prepoznan s strani ljudi.

Vprašanje ontološke (nauk o bitju) podlage napredka: kaj je resnična narava tega vzročne, splošne sile, ki prinaša napredek? Pojavijo 4 odgovori: 1. »providencialism« - locira končno gonilno silo napredka, delovanja v nadnaravni red, prosoč božjo voljo, božjo previdnost, intervencijo boga; 2. »hedonism« - locira delovanje v izjemno osebno sposobnost velikih mož: kralji, preroki, voditelji, kodifikatorji, revolucionarji, generali...; 3. »organicism« - uvaja socialno komponento na določen način; obravnava vzročno delovanje kot naravno v delovanju družbenega organizma, njegovem notranje vgrajenem nagnjenju po rasti, evoluciji, razvoju. Izvori napredka so družbeni, vendar nadčloveški. Ljudje so še vedno odsotni iz slike; 4. »constructivism« - poudarek je usmerjen proti resnično socializiranim posameznikom v njihovih dejanskih družb. in zgod. kontekstih, gonilna sila spremembe, delovanje pa je locirano v njihovem normalnih vsakdanjih družbenih aktivnostih. Delovanje je končno humanizirano in socializirano istočasno.

***nova teoretična usmeritev postdevelopmentalizma – nov pristop k družbenemu napredku: 1. kot potencialne sposobnost prej kot dokončen dosežek; 2. kot dinamična, relativna kvaliteta konkretnega procesa, prej kot absoluten, univerzalni, zunanji standard; 3. kot zgodovinska možnost, priložnost, odprta možnost prej kot nujna, neizogibna, neizprosna težnja; 4. kot produkt, pogosto nenameren in celo nepriznan, človeških pluralističnih in kolektivnih dejanj, prej kot rezultat božanske volje, dobrih namenov izjemnih posameznikov (»great men«) ali delovanja avtomatičnih družbenih mehanizmov. To oblikuje okvir za radikalno nov pojem napredka.

*napredek je globoko povezan z vztrajnim/čvrstim delovanjem. Kdaj lahko rečemo da je delovanje napredno? S stališča napredka je katerakoli delovanje boljše kot nobeno. Da bi imeli napredek, moramo imeti usmerjeno spremembo, in če izkusimo to spremembo kot da je proizvedena s strani ljudi, tedaj je nekaj človeškega delovanja očiten predpogoj napredka. Toda njegovo delovanje je le nujen pogoj, vendar ne zadosten za napredek. Usmerjena sprememba ima lahko obrnjeno smer, lahko proizvede regresijo in ne napredek. Le specifično konstruirano delovanje, posebna oblika delovanje predstavlja možnost za napredek. Značilnosti delovanja:

1. Značilnosti akterjev (kreativni, inovativni, poudarjajoč avtonomijo, neodvisnost, zavedujoč se svojega položaja vs pasiven, konzervativen, konformen, prilagodljiv, ujet v napačno zavest). Kar je značilno za večino akterjev ali predvsem za vplivne akterje, bo odločilno oblikovalo kvaliteto delovanja.

2. značilnosti struktur (z veliko možnostmi, pluralistične, kompleksne, odprte, fleksibilne, tolerantne vs omejene, homogene, zaprte, rigidne, dogmatične). Glede na to, katere oblike struktur obkrožajo večino akterjev ali predvsem vplivnih akterjev bo odsevalo kvaliteto akterjev.

3. značilnosti naravnega okolja, v katerem je družba postavljena – na 2 nivojih: objektivna in subjektivna vedenja (blago, z veliko viri, prilagodljivo, osvojiti naravo vs trda, revna, v stanju pasivnosti)

4. značilnosti tradicije – objektivni (kontinuiteta, čvrstost vs prekinitev, diskontinuitet) in subjektivni (ponos, spoštovanje vs presentism, nekritično zavračanje preteklosti) nivo.

5. značilnosti pričakovanje prihodnosti (optimizem, slučajna vs pesimizem, obup, alternativne oblike).

Značilnosti delovanja padejo v 2 skupini:

1. nekatere določajo ali bodo ljudje želeli delovati tako, da bo prišlo do spremembe njihove družbe – te spremenljivke oblikujejo k DELOVANJU USMERJENE MOTIVACIJE (action-orientated motivations).

2. druge določajo ali bodo ljudje sposobni delovati – te spremenljivke oblikujejo Z DELOVANJEM VODENE MOŽNOSTI (action-conductive opportunities).

Ta situacija je približna z združitvijo pogojev:

1. kreativni, avtonomni in samozavedajoči se akterji

2. bogate in fleksibilne strukture

3. prijazno/nenevarno in aktivno soočeno naravno okolje

4. stalno in ponosno pripisana tradicija

5. optimistična, dolgoročno predvidevanje in planiranje prihodnosti

⇒ idealni tip »aktivne družbe«, ki ustvarja k napredku usmerjeno delovanju, družba pognana na pot napredne samotransformacije.

Vprašanje: kaj je modus operandi delovanja, ki je postavljena znotraj niza pogojev in vplivov, strukturne, osebne, naravne, zgodovinske, obsegajoč z našim idealnim tipom?

-2 pojma: svoboda & samotranscendenco.

K napredku usmerjeno delovanje je do neke mere svobodna. Svoboden je v smislu negativne svobode (freedom from/svoboda od) – zapoveduje določen nivo avtonomije in svobode od ovir; deluje znotraj nekega odprtega polja možnosti, priložnosti in v smislu pozitivne svobode (freedom to/svoboda da) – ima sposobnost da vpliva, spreminja, preoblikuje ovire in poveča podpore; ima določeno stopnjo moči in nadzor nad pogoji.

Ključna, najbolj pomembna značilnost, je nagnjenje k samotranscendenci – iti preko sebe, premagovati ovire, preboj napetosti, preiti »meje«. Samotranscendenco se dogaja na 3 »mejah« človeških pogojev: transcendentiranje NARAVE preko vprege, nadzora, regulacije le-te preko dela; transcendentiranje DRUŽBENIH STRUKTUR preko sredstev izogibanj, deviacij, reform in revolucij in transcendentiranje ČLOVEŠKIH AKTERJEV preko učenja, treniranja, samonadzora, doseganje, napredovanje...

2 ključni značilnosti človeška sveta: kreativnost (inovativnost) akterjev, ki proizvajajo izvirne in neobičajne objekte, ideje, institucije; in zbiralen značaj stalno razširjajoče in obogatene človeške izkušnje; individualno naučen v biološkem razponu in družbeno (kulturno) prenesene v zgodovinskem razponu. Vodilni motiv napredka najdemo v nespremenljivi in bistveno neomejeni kreativnosti in izučeni ljudi, ki si lahko izmislijo novost in da podedujejo kot tudi predajo inovacije, stalno povečujejo njihov skupni bazen znanja, spretnosti, strategij, tehnik...

Če je izvršeno v navedenih pogojih v idealnem tipu k delovanju vodenega delovanje, ta človeška nagnjenja in sposobnosti varujejo samotranscendenco in nenehen napredek človeštva. Toda tu ni nobene nujnosti napredka, ker ni vnaprej odločeno da bodo ljudje pripravljeni in zmožni izvršiti njihovo kreativno sposobnost.

Dokončno napredovanje delovanje najdemo v dejstvu, da ne stimulira le napredka, toda dejansko razvije samo sebe.

A PROPHET OF DOOM: MAX WEBER AND THE SPREAD OF RATIONALITY

*Moderno življenje je vse bolj in bolj neosebno.

*moderno življenje je istočasno kompleksno in na določen način podobno.

*razširitev racionalnosti preko družbe

*Weber: skrbela ga je izguba človeških vrednot v razširitvi racionalnega, učinkovitega in napovedljivega vedenja. tekom življenja se je ukvarjal z pojavom določenih oblik racionalnega obnašanja in organizacij v modernih družbah

*W. študije obsegajo:

-povezava med protestantsko reformacijo in pojavom kapitalizma v Evropi

-komponente družb. neenakosti

-različni tipi moči in oblasti v družbi

-kontrastiral je religiozna prepričanja in njihove implikacije za družb. in ekon. življenje v protestantski in katoliški Evropi z tistim na Bližnjem Vzhod, v Indiji, na Kitajskem

*poudarjal je rastoč, celo dominarajoč, pomen racionalnega mišljenja in delovanja!

Webrova perspektiva: močno kritizira tako konzervativno nacionalno vodstvo Junkerjev kot naiven idealizem radikalnih socialistov. Naklonjen bi bil močni nemški naciji in skušal ohraniti dosežke Bismarcka, toda zavračal avtoritarne modele, ki so uporabljeni za doseg teh ciljev. Priznaval bi potrebo da bi predstavniki delavcev sodelovali v vladi, toda zavrača socialistične cilje. Glede vloge vrednot v izobrazbi: Weber se zave, da imajo vsi učenjaki vrednote, ki vplivajo na izbiro tem in političnih mnenj, toda meni tudi, da lahko te vrednote potisnejo na stran pri raziskavi. Poteguje se za objektivne metode v družbeno znanstvenih študijah, toda uporablja te metode da bi razumel subjektivne človeške izkušnje in pomen. In zanašal bi se tudi na bogastvo informacij, ki so jih nakopičili nemški zgodovinarji, toda uporabil da bi izdelal znanstvene posplošitve in naslovil politične kontroverznosti.

PROTESTANTIZEM & POJAV KAPITALIZMA

Religija in uspeh

2 dejstvi namigujeta na odnos med protestantizmom in pojavom kapitalizma:

1. v narodih, področjih in mestih Evrope, katerega prebivalstvo vključuje oboje, protestante in katolike, so protestanti postali bolj uspešni.

2. svetovna primerjava je pokazala, da se je moderni kapitalizem pojavil samo v majhnih delih Zahodne Evrope. Ni se pojavil v nobeni od velikih civilizacij Kitajske; Indije ali Bližnjega Vzhoda niti v vzhodno ali južnoevropskih narodih Rusije, Grčije, Italije ali Španije. Pojavil se je v delih Anglije, Nizozemske, Nemčije in Švice, ki so bile tudi center protestantske reformacije.

=>to asociacijo med protestantizmom in kapitalizmom je želel uporabiti za naslovitev širšega problema: Ali lahko ideje povzročijo ekon. vedenje na isti način kot ekon. vedenje vpliv na ideje?

Za preučitev vzročnega razmerja med protestantizmom in kapitalizmom je W. sprva skušal izolirati bistvene značilnosti oblike kapitalizma, ki se je pojavil v Evropi in S Ameriki v prejšnjih stoletjih. Značilnost: SPIRIT OF CAPITALISM – duh kapitalizma – vključuje racionalno in preračunljivo zasledovanje maksimalnega dobička. Samo v modernem kapitalizmu se želja po neomejenem dobičku združuje z učinkovito uporabo razuma.

Ta duh – želja po zaslužku več in več denarja brez njegovega zapravljanja – karakterizira kapitalizem v jugovzhodni ZDA in delih Evrope.

Nova oblika ekon. obnašanja

- Kapitalistični duh predstavlja glavni prelom z preteklostjo. Prej kot način zadovoljevanja vsakodnevnih potreb in užitkov, je zasledovanje dobička konec v sebi. Pohlep je obstajal tudi že včasih, vendar v drugi obliki. Rezultira v trudu da bi hitro ustvaril velik dobiček preko pustolovščin, piratstva, vojaškega zavzetja, tveganja...
- Katolicizem ->zanika zasledovanje dobitkov na zemlji, katoliki občudujejo vedenje svečenikov, nun, ki se izolirajo od skušnjav materialnega sveta. Preko osredotočenja na molitev, revščino in ponižnost, mnogi verjamejo, da se bodo približali Bogu in odrešenju v posmrtnem življenju.
- Moderni kapitalizem -> zdi neumno ciljati na maksimalno bogastvo, nato pa hraniti in investirati bogastvo in ga ne porabiti; vendar je to vedenje nujno za razvoj kapitalizma!

Protestantska etika

Študij protestantske teologije je W. dalo nekaj religioznih motivov za kapitalistično vedenje. V knjigi Protestantska etika in duh kapitalizma W. identificira, kako protestantska prepričanja vzpodbujajo uporabo racionalnega ustvarjanja odločitev v zasledovanju neomejenega dobička. Osredotočil se je na asketski protestantizem, teologijo, ki temelji na samozanikanju spontanosti veselja in svetovnih užitkov. Osredotočil se je na etiko protestantizma ponazorjeno s strani kalvinistov.

Protestantska etika sprejema pravila sveta s strani absolutnega, neskončnega Boga. Vendarle, iz razloga, ki ga ljudje ne morejo razumeti, je ta vsemogočni in skrivnostni Bog predestiniral nekatere k odrešenju in nekatere k prekletstvu. Ne glede na to, kako se obnašajo na Zemlji, se bodo nekateri pridružili Bogu v nebesih, medtem ko bodo drugi trpeli v peklju. Skrivnostni rituali, zakramenti in molitve v katolicizmu ne morejo storiti nič da bi dosegli odrešitev od Boga. Verujoči se morajo namesto tega podrediti božji volji.

Toda, če ljudje no morejo nič storiti da bi vplivali na končno stanje, zakaj ne uživajo vmes? Če dobro vedenje ne zagotavlja odrešenja in slabo vedenje ne zagotavlja zunanje kazni, zakaj kalvinisti ne uživajo? Calvinizem je obsegal še eno ključno načelo poleg predestinacije. Ne glede na to ali si rešen ali preklet, morajo ljudje delovati na tem svetu tako da bodo častili Boga. Bog želi da njegovi ljudje zgradijo kraljestvo na zemlji po njegovi podobi.

Da bi se ukvarjali z psihično zaskrbljenostjo in negotovo in nespremenljivo usodo, verujoči morda iščejo znake da je Bog izbral njih kot enega izmed redkih izbranih predestiniranih za nebesa. Konsistentno z božjim načrtom za ljudi na zemlji, bodo znaki verjetno povezani z vsakdanjim življenjem in svobodo od grešnih užitkov. Drugače rečeno, znaki bodo vključevali svetovni uspeh v smislu zasledovanja dobička, uporabe dobička za varčevanje in investicijo, in ustvarjanje še več dobička in bogastva. Biti reven je biti videno kot žalitev Boga.

Protestantski verniki, ki so želeli kopiciti bogastvo, so se zanašali na racionalne odločitve, pazljivo preračunljivost, učinkovito delovanje in omejeno zapravljanje. To je bil klic protestantskega poslovneža: vsakdanje dejavnosti so izpolnile religiozne dolžnosti, signalizirale njihovo dobro pozicijo v božji luči in pomagale uničiti vsak dvom o končni usodi.

Kopičenje bogastva se je dokazalo skladno z zanikanjem koristi bogastva. W zato identificira povezavo med asketskim protestantizmom in kapitalističnim uspehom: želja nekaterih protestantov da delujejo za čast Boga in prejmejo znak njihovega predestiniranega odrešenja je vzpodbudil novo obliko ekon. vedenja. W. dokaže, da družbene in religiozne ideje definirajo interese in oblikujejo materialne pogoje družbe.

VIRI DRUŽBENE NEENAKOSTI

Weber & sociologija

-iz področja ekonomije in prava prestavil zaradi interesa po razumevanju religijskih virov kapitalizma v domeno družbenega vedenja

-metode za novo druž. znanost: združitev interpretacije sveta in objektivne znanstvene raziskave

Družbena neenakost: Marx – poudaril centralnost razreda in konfliktov med lastniki in delavci -> W. pomemben vpogled v vire družbene neenakosti v kapitalističnih ekonomijah. Hkrati pa meni, da predpostavljanje razreda kot edinega oz. dominantnega vira družb. neenakosti preveč poenostavi kompleksnost družbe.

WEBER-3 potencialno neodvisni viri neenakosti; razred, status in strankarska skupina. Razredna skupina se bojuje za vire dohodka in bogastva; statusne skupine se bojujejo za vire ugleda in spoštovanja; strankarske skupine se bojujejo za politično moč.

Razred

Razredi: skupine, ki si delijo podobne življenjske možnosti. Te pa izvirajo iz zaželenih pozicij na ekon. trgih in so vidne v lastitvi dobrin in možnosti za dohodek. Lastniki lastnine imajo večje dohodke in bogastvo in več možnosti za investicijo tega dohodka in bogastva kot tisti, ki nimajo lastne lastnine. Večinoma obstajajo tudi razlike med skupinami lastnikov in skupinami nelastnikov. Nekateri lastniki imajo bolj vredne lastnine kot drugi, zaslužijo več, več prispevajo h prihrankom in si lahko privoščijo boljše življenje. isto, nekateri delavci imajo več spretnosti in izobrazbe kot drugi in zato zaslužijo več na trgu dela.

Status

Status definira v smislu družbene ocene ali prestiža prej kot objektivnega ekon. položaja. Člani visoke statusne skupine se ločujejo od ostalih preko posebnega in visoko spoštovanega življ. Stila, priznavajo podobnosti med seboj in se borijo za distanciranje od outsiderjev. Visoke statusne skupine lahko ohranjajo prestižne položaje preko družinskih ali pravnih ovir. V smislu družinskih ovir visoko statusna skupina lahko zahteva poreklo iz aristokracijske družine. V smislu legalnih ovir, članstvo statusnih skupin pogosto vključuje prepoznavne rasne razlike. V kapitalističnih družbah se razred in statusne skupine prekrivajo. Tisti z boljšimi življenjskimi izbirami in več bogastva, si lahko privoščijo poseben življ. Stil, ki ga drugi ne morejo imitirati. Vendar pa se lahko status tudi razlikuje od razreda.

Stranka

Stranke: skupine, ki so organizirane da bi dobile moč. Da bi pomagale realizirati cilje svojih članov, stranke sodelujejo v boju za družbeno moč in nadzor. Stranke vključujejo tudi posebne interesne skupine (sindikate, profesionalne organizacije, religiozne skupine, skupine pritiska) kot tudi vladne birokracije. Ker stranke pogosto uporabijo moč da bi pridobile ekon. ugodnosti ali višji status, se tretja dimenzija neenakosti prekriva z razredom ali statusom. Te tri dimenzije predstavljajo možnost za različne oblike stratifikacijskega sistema. Tudi pri Webru konflikt ključen za neenakosti: tisti z ekon., statusnimi in polit. ugodnostmi se bojujejo za njihovo ohranitev in tisti brez teh ugodnosti, se borijo da bi jih več pridobili. Za W. je stratifikacijski sistem kot lestev z številnimi in blizu skupaj pozicijami prej kot nek v smislu 2 ločenih in posebnih razredov. Razlike pri njem v smislu majhnih iztržkov.

RACIONALNOST IN BIROKRACIJE

Rast racionalnosti

Webra skrbi glede prihodnosti. Protestantje iz preteklosti so imeli občutek religiozne dolžnosti, ki je dala pomen zasledovanju dobička, moderen kapitalizem pa je uničil ideale in duh, ki je nekaj motiviral poslovne voditelje. Sedaj pa le gola velikost in organizacija kapitalizma nadzira življenja posameznikov in zasledovanje bogastva uniči njihove spiritualne vrednote. W. skrbi, da je kapitalizem postal »železna kletka« (iron cage)

Moderni kapitalizem se razlikuje o predkapitalističnih ekonomij in kapitalističnih ekonomij prejšnjih stoletij po pomenu določenega tipa racionalnosti. W. definira formalno racionalnost kot uporabo preračunljivosti da pretehtaš stroške in koristi in iskanje maksimalne

učinkovitosti da usmerjaš vedenje. Z modernim kapitalizmom, sta formalna racionalnost in zasledovanje dobička postala konec v sebi.

Formalna racionalnost je prinesla izjemne koristi pri ukvarjanju s problemom velikosti. Poslovne organizacije morajo uporabljati racionalne principe za učinkovito delovanje (veliko ljudi, plač, produktov...), v zadnjih letih ind. Kapitalizem ustvaril velike trge, organizacije... - brez formalne racionalnosti bi bila organizacija obsežnih dejavnosti moderne ekonomije nemogoča.

Racionalnost v birokracijah

Formalna racionalnost dosegla največji izraz v birokracijah, ki so začele dominirati poslu in vladi.

Birokracije po Webru imajo naslednje značilnosti:

1. birokracije pripišejo nespremenljive/ustaljene dolžnosti uradnikom. V preteklosti so uradniki naredili vse kar jim je naročil vladar in dolžnosti so se lahko spreminjala odvisno od okoliščin, vključenih ljudi in osebnih želja vladarjev in uradnikov. Moderne birokracije razdelijo dolžnosti v jasno definirane in specializirane naloge.
2. birokracije so sestavljene iz hierarhije oz. piramide točno določene oblasti/avtoritete. V preteklosti so ljudje posedovali moč in so jo lahko uporabili kot so želeli. V modernih birokracijah moč pripada leži v položaju v hierarhiji in položaj definira kako uslužbenec lahko uporabi to moč.
3. birokracije delujejo znotraj napisanih pravil in dokumentov. V preteklosti so se morali uradniki in subjekti zanašati na neformalne diskusije, surove zapiske in individualni trenutek v delu. Moderne birokracije v podrobne zapise spremenijo da bi razjasnili dolžnosti, politike in oblast.
4. birokracije se zanašajo na strokovno izobraževanje uradnikov. V preteklosti so vladarji izbrali sorodnike in prijatelje kot uradnike ali zahtevali prisilce da izvedejo uslugo ali plačajo za položaj. Moderne birokracije imenujejo uradnike glede na njihovo zaslugo ali zmožnost izvrševanja nalog na položaju.
5. birokracije zahtevajo ločitev javnega in zasebnega življenja plačanih delavcev. V preteklosti se je uradniško delo prekrivalo z osebnim življenjem uradnikov, ki so uporabljali položaj za osebni dobiček. Moderne birokracije ločijo položaj os osebe, zato ustvarijo življenje izven organizacije ločeno od službenih dolžnosti.
6. birokracije se vodijo preko uporabe standardnih pravil k množici okoliščin. V preteklosti so bile odločitve osnovane na osebnih čustvih, egoističnih potrebah in celo trenutni muhavosti vladarja ali uradnikov. Moderne birokracije zahtevajo da uradniki sledijo organizacijskim pravilom in ostajajo znotraj specifizirane oblasti.

Posledice racionalnosti

Weber zaskrbljen nad škodo, ki ga moderne družbe ustvarijo posamezniku. Zatirana in mehanična učinkovitost birokracij zaduši individualno kreativnost, neodvisnost in iniciativo, medtem ko specializirane naloge, podrobna pravila in neosebna avtoriteta dovolita malo prostora za zadovoljevanje človeških potreb po osebnih vezeh, čustvenem izrazu in osvoboditev od rutine.

Te problemi neizogiben rezultat iskanja učinkovitosti; sledijo neposredni iz učinkovitih metod ukvarjanja z velikimi skupinami ljudi in informacij. modernim družbam je usojeno soočanje s koristmi in problemi birokratizacije. Formalna racionalnost in birokratizacija se bosta na žalost razširili v vse dele družbenega življenja, posameznik ne bo mogel pobegniti pred specializacijo in brezosebnostjo formalne racionalnosti v vseh delih življenja. religija, glasba, umetnost, vojna, pravo, izobrazba, družinsko življenje so že vstopili v kletko racionalnosti. Racionalnost bo rezultirala v ODCĀRANJU SVETA (disenchantment of the world) saj bo nadaljnje zamenjevala pomen, ki so ga nekdanje ljudje dobili od religiozne, iracionalne ali emocionalne vizije življenja.

MOČ IN OBLAST

Viri legitimne moči

Moč definira kot možnost moža ali več mož da realizira svojo lastno voljo v skupnem dejanju celo proti upiranju drugih, ki sodelujejo v dejanju. Moč torej vključuje družbeni odnos med vsaj dvema oseba, v katerem ena oseba premaga drugo. Moč je družbeni fenomen, saj obstaja kot del odnosov.

Bolj stabilne oblike odnosov moči vključujejo uveljavljeno oblast. Oblast definira Weber kot legitimna ali sprejeta uporaba moči da daješ ukaze. Družbe delujejo bolj gladko, ko ima uporaba moči legitimnost v očeh vladarjev in vladanih.

Legitimnost oblasti prihaja iz 3 virov:

1. tradicionalna oblast: prihaja iz prepričanja v sveto kvaliteto tradicij ali dolgoletnih načinov delovanja. Ko je enkrat pripisana, tradicionalna oblast stanuje v določeni osebi, ki ima precejšnjo svobodo v svojih delovanjih.
2. legalna oblast: prihaja iz zakonov, regulacij in pravil, ki specifizirajo primerno delovanje tistih, ki imajo določene položaje v organizacijah. To je tip organizacije, ki vodi birokracije v modernih družbah. Legalna avtoriteta se nanaša na zaposlitev ali položaj prej kot neposredno na osebo. Razširitev birokracij in racionalnosti – premik od tradicionalne k legalni oblasti.
3. karizmatična oblast: pomembno se loči od ostalih dveh; prihaja iz vdanosti privrženecv vladarjem, ki imajo nadnaravne kvalitete. Glede na družbene odnose, karizmatična oblast vključuje tako vladarje kot sledeče. Privrženci sprejmejo uporabo karizmatične moči zaradi njihove vdanosti do nadnaravnih kvalitet in misije vladarja.

Karizmatična oblast in sprememba

V nanašanju na inovativne kvalitete ene osebe, karizmatična oblast zmoti sprejeti družbeni red in izziva tradicionalno in legalno oblast. Nadarjen in kreativni voditelj bi lahko prinesel sproščenost, svobodo in čustva, ki manjkajo moderni družbi; fleksibilnost in neformalnost karizmatične oblasti lahko nasprotuje določenim in neosebim rutinam birokratske organizacije, Weber je prišel do pesimističnih zaključkov glede karizmatične oblasti. Traja lahko le dokler karizmatični vodja živi, nadnaraven značaj karizme pa jo naredi za redko in težko zamenljivo. Da bi postala stalna, se mora karizmatična oblast spremeniti v tradicionalno ali legalno. Voditelj mora izbrati naslednika ali pa specifizira pravilo nasledstvenega vodenja. To rezultira nato v tradicionalni oblasti. Voditelj pa lahko določi učence, uradnike ali osebe da nadaljuje njegovo misijo – to legalna oblast.

RACIONALNOST V SODOBNI DRUŽBI

Webrova metoda

-pridobimo lahko le delno razumevanje kompleksnosti realnosti, ker raziskujemo le izbrane delčke; nobena perspektiva ne more vključevati vsega, kar vemo o družbenem življenju. Weber doda svojo interpretacijo k obstoječim teorijam ali perspektivam.

-njegova uporaba zgodovinskih dokazov in ilustracij se nanaša na pazljive opise družb in ljudi v preteklosti in različnih krajih. Uporaba podrobnega znanja za ustvarjanje posplošitev – bistven del socioloških študij.

-metodologija: vrednote morajo vplivati na izbiro tem, toda ne smejo popačiti ugotovitve znanstvene analize. Znanost ne sme ovrednotiti vrednot, povedati ljudem kako naj živijo ali odgovarjati na moralna vprašanja; lahko se zanašajo na objektivne metode pri odgovarjanju na vprašanja o družbenem življenju.

-pogled na znanost: vključenost tako razumevanja subjektivnih človekovih izkušenj kot uporaba objektivnih metod.

-W. sociologijo opredeli kot znanstveno preučevanje družbenega delovanja (človeško delovanje, ki je usmerjeno k drugim in osnovano na družb. pomenu, ki ga damo vedenju).

-družbeno življenje sestavlja: 1. vedenje in deljeni pomeni posameznikov, ki oblikujejo skupine in družbe in 2. skupine in družbe, ki vplivajo nazaj na individualno vedenje in vrednote.

Ekstremna racionalnost

The McDonaldization of Society – Ritzer trdi, da principi racionalnosti, ki jih je identificiral Weber še naprej spreminjajo svet. Te principi so dosegli najbolj ekstremno obliko v fast-food restavracijah, toda dominirajo tudi v izobrazbi, na delu, zdravstveni oskrbi, potovanju, prostem času, politiki in družini.

4 principi fast-food restavracij po Ritzerju:

1. princip učinkovitosti
2. princip preračunljivosti
3. princip predvidljivosti
4. princip nadzora

**Ritzerja tudi skrbi »železna kletka racionalnosti«. Sedaj racionalnost še bolj kot v W. času preprečuje človeško potrebo po kreativnosti, svobodi in emocionalnem izražanju.

POVZETEK

Knjiga The protestant ethic and the spirit of capitalism – tu Weber preučuje vpliv protestantskih prepričanj na pojav kapitalizma in definira ter opiše 2 lastnosti modernega življenja, ki se pojavljata v izbranih nekaj Z evropskih narodih. Prva značilnost, protestantska etika, vključuje posebno prepričanje, ki je skupno med mnogimi protestantskimi denominacijami: tj. da materialni uspeh v življenju odseva Božjo milost in predestinacijo za večno odrešenje, toda da je uživanje užitkov uspeha pregrešno. Čeprav protestantje pogosto trdo delajo da zaslužijo denar, raje varčujejo kot da ga zapravijo. Druga značilnost, duh kapitalizma, predstavlja glavni prelom s preteklostjo in se prekriva z protestantsko etiko. Zgodovinsko, ljudje, ki so ustvarili dobiček ali zaslužili plačo, bi nehali delati in slavili njihovo dobro usodo z hrano, pijačo in počitkom. Nasprotno, kapitalistični duh vključuje željo po kopičenju in investiranju bogastva kot tudi uporabo racionalnih in učinkovitih praks za doseg teh ciljev. Protestantski poslovnež, ki je zadovoljil svoje religiozne dolžnosti preko akumulacije bogastva, toda ne njegovega zapravljanja, je prispeval k pojavu kapitalizma.

Za podporo tega pogleda Weber poudari da se je moderni kapitalizem pojavil v Evropi in ne ve drugih civilizacijah po svetu in v protestantskih in ne v katoliških delih Evrope. Dokaz tako prikazuje, kako družbene in religiozne ideje skupne le v določenih delih sveta lahko proizvedejo razlike med skupinami in družbami v materialnem uspehu. Webrova trditev, da ideje vplivajo na ekonomsko obnašanje nasprotuje marksističnim argumentom o dominirajočem pomenu materialne produkcije. Weber ni zanikal pomena ekonomskih sil pri oblikovanju idej, roda je priznaval da ideje lahko tudi vplivajo na ekonomske dogovore.

Weber je preučeval tudi vlogo racionalnega obnašanja v modernem kapitalizmu. V nasprotju z zgodnjim kapitalizmom, moderni kapitalizem temelji na racionalnosti brez spodaj ležečih religiozних vrednot, zato tretira učinkovitost in preračunljivost kot konca sama v sebi in ne kot sredstva za večje cilje. V svojem idealnem tipu, se racionalnost v moderni družbi pojavlja v birokracijah. Weber opiše bistvene značilnosti le-teh. skrbi ga, da specializirane naloge, neosebni odnosi in odsotnost emocij, ki jih prineseta birokracija in racionalizacija, ustvarja moderno življenje brez smisla in nehumano.

Weber pokaže tudi vse večji pomen racionalnosti v moči in oblasti. Moč definira kot zmožnost realizacije volje nekoga kljub upiranju drugega in oblast kot legitimna ali družbeno sprejemljiva uporaba moči. V preteklosti, je avtoriteta prišla iz dolgotrajne tradicije, ki je določenim družinam ali osebam dala pravico da vodi ali včasih od karizmatičnega voditelja,

katerega nadnaravne kvalitete inspirirajo vdanost med njihovi privrženci. V modernih družbah legalnoracionalna oblast dominira. Taka oblast, ki prihaja od zakonov, regulacij in pravil, se skuša pripeti na pozicijo ali službo in ne na ljudi, dominira birokratskim organizacijam. Weber razvije obširno konfliktno perspektivo o družbenem življenju. Čeprav prepozna ključni prostor konflikta v družbenem življenju, prepozna tudi, da konflikt vključuje več kot skupino, ki jo definira ekonomski položaj. Razmišlja kako multiple dimenzije neenakosti (razred, status, moč) prispevajo k konfliktu med družbenimi skupinami v modernih družbah. Njegov pogled na znanost vključuje cilj razumevanja družbenega pomena, ki ga ljudje dajo vedenju. Osredotoča se na cilje, prepričanja in vrednote posameznikov kot tudi njihova vedenja. da bi se izognil političnih predsodkov v socialni teoriji Webrova metoda zahteva da učenjaki ob stran potisnejo svoje vrednote in skušajo razumeti vrednote ostalih.